

τυνέψη νά πάρη σύνταξη. Ἡ ἄν παράβηκες κάποια ἀστυνομική διάταξη καί δὲ σὲ καταδιώξανε σὲ ἕνα χρόνο, δὲν εἰμποροῦνε σὺν περάσῃ ὁ χρόνος αὐτός νά σοῦ κάνουν τίποτε. Ἡ σὺν ἑκαμὲς κάποιο ἐγκλημα καί γυρίσης στὰ ξένα ὅσον καιρὸ λέγει ὁ νόμος, καί ἀμελήσῃ ἡ Πολιτεία σ' αὐτὸ τὸ δίκαστημα νά σὲ δικάσῃ ἀπόντα, μπορεῖς νά γυρίσης ὕστερα σπιτί σου, χωρὶς νά φοβῶσαι καμιά καταδίωξη.

Καί πολλές ἀκόμα τέτοιες περιστασεσ παρουσιάζονται στὴν καθημερινή τοῦ ἀνθρώπου ζωὴ καί πολλοὶ ζημιώνονται ἀπ' αὐτέσ, γιατί δὲν ξέρουνε νά πορευτοῦνε σύμφωνα μὲ τὸ νόμο. Καί γιὰ νά γλυτώσω τὸ μικρὸ τὸν κόσμο, ἀπ' τίς ζημιέσ που μπορεῖ νά τοῦ φέρῃ τῶν νόμων ἡ ἀγνωσιὰ, ἐπροσπάθησα νά τοῦ δώσω τὸ ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ που νά μπορῇ νά βρίσκῃ μέσα σ' αὐτὸν τίς ἀπαραίτητεσ νομικέσ γνώσεσ, που πρέπει ὁ κάθε ἀνθρώπος νάχη.

Ὁ « Δικηγόρος τοῦ λαοῦ » θὰ εἶναι ἀλάκερη σειρά βλίων που θὰ ἐκδοθῇ γιὰ ὅλα τῆσ νομοθεσίασ μας τὰ εἶδη. Σήμερα μὲ τὸ ὄνομα « Ἐμπορος βγάλω σὲ μιὰ φυλλάδα, περίληψη τῶν νόμων πῶχουνε γιὰ τοὺς ἐμπόρουσ γίνει, καί που ἡ νομοθεσία τοὺς ἔδωκε τὸ ὄνομα « Ἐμπορικὸν Δίκαιον ». Ἀργότερα ἐλπίζω σ' ἄλλεσ φυλλάδεσ νά ἐκδώσω καί ἄλλων νόμων περίληψη.

Καί σὰ γράφω βιβλία που πρέπει κι' ὁ λαὸσ νά τὰ διαβάσῃ ἐπρεπε ρουσικὰ νά τὰ γράψω στὴ γλῶσσα του. Κι' ἄσ μὴ καμώνονται νά μᾶσ λένε μερικοὶ πὼσ ὁ λαὸσ ἔμαθε πιά καί νοιώθει τὴν καθαρεύουσα. Αὐτὴ εἶναι πολὺ δύσκολη καί ποτὲ δὲ θὰν τὴ μάθῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι κι' ἡ μητρικὰ του γλῶσσα, καί ποτὲ δὲ θὰν τὴ νοιώσῃ. Γιὰ νά τὴ μαντέψῃ μονάχ' ἀγωνίζεται, ὅταν ξεπέφτῃ κανένα βιβλίον ἢ καμιά ἐφημερίδα στὰ χέρια του. Ἀλλὰ τὴ γλῶσσα του ὁ Φραντζέζοσ, ὁ Ἰταλόσ, ὁ Ρουσσόσ, ὁ Γερμανόσ, ὁ Ἰγγλέζοσ τὴ μαντεύει μονάχα, ἢ τὴ νοιώθει καί τὴν αἰσθάνεται μὲσ τὴν καρδιά του, σὺν ἔμαθε λίγ' ἀνάγνωσῃ ;

Καί γιὰ ν' ἀποδείξουν πὼσ ὁ λαὸσ ἔμαθε πιά τὴν καθαρεύουσα, φέρουν τὸ παράδειγμα πὼσ καί στὰ μικρότερα χωριά ἀγοράζουν ἐφημερίδεσ. Ἀλλ' ἂν ἐβλεπαν πὼσ διαβάζουν τίς ἐφημερίδεσ κι' ἂν ξέρανε γιατί τίς παίρουνε, δὲ θὰν τῶλεγαν. Στὸ Ρωμικὸ ὄλου τοῦ κόσμου τὰ συμφέροντα, καί περισσότερο τοῦ χωριάτη, εἶναι κρεμασμένα ἀπ' τὴν πολιτική, καί τίς ἐφημερίδεσ τίς παίρουνε γιὰ νά μάθουν τῆσ πολιτικῆσ τὴν κίνησῃ. Ἄν ἔλειπεν ἢ πολιτικὴ ἀπ' τὴ μέσῃ, οὔτε μιὰ ἐφημερίδα δὲ θ' ἀγόραζαν. Καί γιὰ νά τίς διαβάσουνε μαζεύονται καμιά δεκαριά γύρω στὸ τραπέζι τοῦ καφενέ κι' ὁ ἕνασ ξηγάει τὴ μιὰ λέξη ἀπὸ δῶ ὅπωσ θέλει, κι' ὁ ἄλλοσ προσπαθεῖ νά μαντέψῃ τὴν ἄλλη ἀπὸ κεῖ, κι' ὅλοι μαζί κάνουνε ἕνα εἶδος πολυσπόρια ἀπὸ γλωσσικέσ γνώμεσ, πούναι γιὰ γέλια.

Ὅποιοσ τύχει σὲ δικαστήριον που ζετᾶζονται γιὰ μάρτυρεσ χωριάτεσ ἢ τοῦ λαοῦ ἀνθρώποι, θὰ ἰδῇ πὼσ οὔτ' ὁ πρόεδροσ μπορεῖ νά συνεννοηθῇ μαζί τουσ οὔτε κι' αὐτοὶ νά τονε νοιώσουν, καί θὰ γίνῃ μάρτυρασ μιᾶσ μεγάλῃσ προσπάθειασ που βάζουν οἱ δικηγόροι νά ἐξηγήσουνε σύμφωνα μὲ τὸ συμφέρον τουσ τὰ δίφορα τοῦ μάρτυρα λόγια. Οἱ Ἕλληνεσ νά ξηγήσουν τοῦ Ἑλλῆνα τὰ λόγια! Κι' ἐγὼ σὺν ἔκανα τὸ δικηγόρον στὴν πατρίδα μου, ἐνῶ μὲ τοὺσ ντόπιουσ πελάτηδεσ μου μὲ δυσκολία κατόρθωνα νά συνεννοηθῶ καί νά καταλάβω τί θέλανε νά μοῦ πούνε, μὲ Γάλλουσ καί Ἰταλοὺσ ἀργάτεσ που δούλευαν ἐκεῖ στὸ σιδηρόδρομον καί τύχαινε νάχουνε δίκεσ, ἂν καί δὲν εἶξερα πολὺ καλὰ τὴ γλῶσσα τουσ, μὲ μεγάλη εὐ-

κολία καί μ' ἐνοιωθῶν καί τοὺσ ἐνοιωθᾶ. Ὁ Ρωμιοσ θέλει πολλὰ χρόνια ἀκόμα νά ξυπνήσῃ. Κι' ὁ σοφὸσ Οἰκονομίδησ ἀναγνωρίζοντασ πὼσ εἶναι διαφορετικὴ τοῦ λαοῦ ἡ γλῶσσα, συμβουλεύει πὼσ πρέπει νά γράφεται ἡ κατάθεσῃ τοῦ κάθε μάρτυρα, ὄχι στὸ δικαστή, ἀλλὰ στὸ μάρτυρα τὴ γλῶσσα !

ΘΟΔΩΡΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΑΓΑΠΗΣ

Ὡ! τῆσ ἡμέρασ τῆσ ὄνειρομένησ, που ὁ ἥλιοσ τῆσ ἀρχίζει νά σιογοχαράξῃ καί τὸν κλαμένο κόσμο νά σφιχταγκαλιάξῃ, ἄφοβοσ κήρυκασ παντοῦ διαβαίνω.

Ἄκουσ τὸ θρήνο τῶν φτωχῶν ἀνθρώπων; Τὸ ἀκόμη πράσινο λυπήσου, Νόμε, φύλλο, μὴν τὸ πεῖτε στὴ γῆ. Κραυγὴ φριχτὴ θὰ στείλω στὸν οὐρανὸ που τὸν κρατεῖσ θλιμένο.

Θὰ πέσῃ—δὲν πιστεύετε;—θὰ οβύσῃ σὰ φῶσ λαμπάδασ στὸν ἀέρα ἢ τυραννία καί θὰ γελᾶσουνε τοῦ κόσμου τὰ στοιχεῖα στῆσ γενικῆσ ἀγάπησ τὸ μυστήριον.

Ἄητε. Λαμποκοποῦν τὰ περιγίλια κι' οἱ θάλασσεσ παράξενον τραβοῦν τραγοῦδι. Κρυφοχαρῆτε τὸ νωγένητον λουλοῦδι που βιάσθησε σ' ἕνα παμπάλαιο χίτριον. Καστελλόριζο.

MIX. Γ' ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΔΙΕΜΕΡΙΣΑΝΤΟ ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ ΜΟΥ...

— Μπα, ὁ Καπετάν Κωνσταντῆσ ἔχει τὰ βιολιὰ καί γλεντᾶ μόνοσ του.
— Δὲν τράμαθεσ ; πούλησε τὸ καίκι του.
— Πότε ;
— Δηλαδή τοῦ τὸ πούλησαν σήμερα οἱ τοκιστᾶδεσ του.

— Μπα, γιατί ;
— Τὶ δὲν τὸ ξέρεις ; Ἀγκαλιὰ σὺ εἰλαπτεσ. Ἦρθε πάλι σὸτο φέτο καί τοῦ κράτησαν οἱ τοκιστᾶδεσ τὰ χαρτιὰ τοῦ καϊκιου ὁ Λακάσ γύρευε καίκι καί σήμερ' ἀνάγκασαν τὸν Καπετάν-Κωνσταντῆ καί τὴ πούλησε.

Συνθησμένη ἱστορία, ὁ Καπετάν-Κωνσταντῆσ ἦταν φτωχόπαιδο. Μικρὸ ἀκόμα, ὄχτω χρονίτικο, τῶσσε ἡ μάνα του μοῦτσο μὲ τὰ σφουγγαράδικα, γιατί ὁ πατέρασ του πεθαίνοντασ τῆσ ἄφησε τρεῖσ κορίτσα καί φτώχεια που δὲ μοιολογείται. Τὸ ἑκατοστάρικο που ἔπερνε τὸ παιδί ἦταν τὸ στᾶρι τῆσ μισῆσ χρονίασ καί θὰ ἔλειπε κι' ἕνα στόμα ἀπὸ τὸ σπῆτι.

Ἔτσι ὁ Κωνσταντῆσ ἀπὸ μικρὸσ ἀνατράφηκε μὲ τὰ φαρμάκια, ὁ ἥλιοσ καί ἡ ἄλλη τῆσ θάλασσεσ τοῦ ψησαν τὸ κορμί, τὰ βάσανα του δυνάμωσαν τὴ γνώμη. Ἀπὸ μοῦτσοσ ἔγεινε σύντροφοσ ἄξιοσ, γερὸσ καί περικαλετοσ καί ἡ φιλία του ὕστερ' ἀπὸ λίγων χρόνων φτώχεια χόρτασε ψωμί. Μὰ τὰ κορίτσια μεγάλωναν καί τὸν ἔτρωγε σκουλήκι μέσα, πὼσ μὲ τίς ἐξακόσιεσ δραχμέσ που παίρνε συντροφοσ, κορίτσια νά παντρεύῃ δὲν ἦταν βολετό. Περήφανοσ αὐτόσ δὲν ἤθελε νά καμόνεται στὸ παζάρι καί οἱ ἀδελφεῖ του νά κουκουλωνονται ὀδπως-ὀδπως. Τὸ βαλε κατὰ νοῦ καί τὸ πῆρε ἀπόφασῃ νά γίνῃ βουτηχτῆσ, νά μπῆ στὴ μηχανή. Τὸ ριζικὸ του ἦτανε, τὸ κουράγιου του βοήθησε, ὅ,τι θεῖ, μὲ ἔγινε ἀπὸ τοὺσ λίγουσ διαλεχτοὺσ βουτηχτᾶδεσ τῆσ Ἰδρασ. Κωνσταντῆσ ἰδῶ, Κωνσταντῆσ ἐκεῖ καί ποῖδσ νά τὸν πρωτοπάρι καί τοῦ διναν τὸν παρὰ μὲ τὴ φούχτα καί κολυμποῦσε στίς χιλιάδεσ. Τότε, εἰκοσι χρόνων παλληκᾶρι, πρωτοβῆκε στὴν τρυφερίτσα. Προηγήτερα ταβέρνα δὲν τὸν γνώρισε. Μὰ τότε τὰ νιάτα του τὰ γλέντισε κι' οἱ βιολιτῆδεσ σὺν ὄνειρο θυμοῦνται τὰ ἐσκουσμένα γλέντια του. Μὰ καί τίς ἀδελφεῖ του καλοπάντρευσε καί μὲ τιμημένα στὴν ἀράδα τουσ σπιτία συμπέθερεψε κι' ἀκόμα τὰ εἰκοσιπέντε δὲν τὰ ἔχε κλεισμένα ὅταν ὁ πρώτοσ τοκιστῆσ καί ξεκινητῆσ τοῦ τόπου τὸν κάλεσε μιὰ μέρα καί τοῦτε.

— Ἐπὶ Κωνσταντῆ, τόσο ἄξιοσ που εἶσαι γιατί δὲν κάνεις δικὴ σου μηχανὴ νά ξετκαλωθῆσ ἀπὸ τοὺσ καραβοκυραίουσ;

— Ἐγὼ, εἶπε, ἐγὼ δὲν ἔχω.

— Ἐγὼ εἶμαι γιὰ σένα.

Τὸν βοήθησε, τὸν δάνεισε, τὸν ὑποστήριξε. Θεὸσ σχωρήσῃ τον. Ἐκεῖνοσ ἦταν πατέρασ. Τώρα γιὰ τὸν ἐαυτὸ του περισσότερο δούλεψε, γιὰ τὸν τοκιστῆ του δούλεψε, καί τώρα νά σοῦ πῆ δὲν ξέρι. Μὰ ἡ ἀλήθεια ναι πὼσ καί ἡ μηχανὴ δικὴ του εἶναι, δὲ μὴχανοκᾶικα ἦταν κάθε χεῖμῶνα τραβηγμένα στὸ Μαντράκι δικὰ του, καί στὴν παντριά του Μπρατσέρα σκάρωνε. Ἀκόμη καί δικὴ του ξεκίνησῃ ἔκανε κι' ἀνάγκη τοκιστῆ δὲ γνώρισε γιὰ κάμποσα χρόνια.

Κίτρινο μάτι τὸν ἐδίσκανε ; Ἡ τάχα ἡ μοῖρα που δὲν ἄφησε σφουγγαρά νά ὀρθοποδήσῃ καί νά χαρῆ, πέτρα του βλε στὸ ὄρομο του ; Δὲν ξέρω. Μὰ ὅταν εἶδε τὰ δὲ τοῦ παιδιὰ-καμᾶρι δικὸ του καί τῆσ ἀγορᾶ; στολίδι— νά ξεπατάθουν κι' ἔλεγε πὼσ γλήγορα θὰ τοὺσ ἄφηνε στὸ δικὸ του τὸ πόδι γιὰ νά ἡσυχᾶσῃ, μαῦρη συννεριὰ κατέβασε τὴν πρώτη μπόρα. Ἀπῆλθε στὴν ἀνίποδη χρονία που λέγεσ πὼσ κάποια τρέλλα ἔτρωχε τὴ σφουγγαράδικη δουλειὰ σὲ γερμένο. μὲ τὰ μεγάλα (1), τὰ πολλὰ ἔξοδα, τίς φουσκωμένεσ ξεκίνησεσ (ἀπὸ πενήντα χιλιάδεσ που θελε πρώτασ φέτοσ τίς ἔφτασε εἰνῆντα δὲ) τοῖρθε καί τὸ μεγάλο κακό. Αὐτόσ που μὲ καύχησῃ διαλαλοῦσε στὴν ἀγορὰ ὅτι εἰκοσι χρόνια που δούλεψε τὴν τέχνη καπετάνιοσ, βουτηχτῆσ δὲν ἔπαθε στὰ χέρια του, τέσσερουσ ἔχασε μονοδομάδα. Ἡ δουλειὰ, ἀκόμη στὴν ἀρχὴ τῆσ, σκόνταψε. Ἐγράφε στὴν Ἰδρα καί τοῦ στείλαν δὲ ἀκόμη. Ἐξῆ χιλιάδεσ χρωῶθηκε γι' αὐτοὺσ. Ἐφτασαν. Τύχη του ἦταν. Σ' ἕνα μῆνα, μιὰ νυχτιὰ τοῦ κλεψαν τὴ μικρὴ βάρκα κι' ἔφυγαν. Ἐβγαλε τὸ ταξίδι ὅπωσ ὅπωσ. Γύρισε στὴν Ἰδρα καταστραμμένοσ. Ἐδῶ ἄλλη συμφορὰ. Φτώχῃ χρονία. Οἱ ἔμποροι, λέει, ζημιώσανε τὴν περασμένη χρονία καί φέτο σκοπὸ εἶχαν νά ρίξουν κάτω τίς τιμέσ. Ἐτοχε, βλέπεισ, διπλὸ τὸ κακό. Ἐξῆ μῆνεσ βατανίστηκε νά πούλησῃ τὸ πρᾶμα. Ἐπειτα κοίταξε νά βγάλῃ κι' ἀπὸ τὴ μῦγα ξύγκι. Ὅταν λογάρισε τὴν πούλησῃ, ἴσα τὸν ξένο παρὰ καί τοὺσ τόκουσ πλήρωσε, τὰ δικὰ του στὸν ἄνεμο. Γύρισε καινούργια ξεκίνησῃ. Πρόθυμα τοῦ ἔωκαν μὰ γιὰ νά ξεκίνησῃ τὴ μιὰ μονάχα μηχανή.

— Τὶ τίς θέλεις δὲ; τοῦ εἶπαν. Φέτοσ ἀποφασίσαμε νά μὴ σῶγουν πολλὰ καίκια.

Ναῦλωσε τὴ μισὴ βρατσέρα σὲ μιὰ μηχανὴ τοῦ μεγάλητερου τοκιστῆ, γιατί τὸ ἀπαίτησε αὐτόσ. Ἦταν ὁ ναῦλοσ καίι σὺν ἐγγύησῃ γιὰ τὰ λεπτὰ που τοῦ ὄωσε.

Ἄλλη ἰδῶ ἀναποδιά. Ἡ Τουρκία ἀπαγόρευσε τίς μηχανέσ, τὰ καίκια ἀπὸ πρώτη βδομάδα σαρακοστῆσ που φεγγαν, κατάντησαν νά βροῦν στὰ πανιά ξώλαμπρα τέλη Μαῖου ἀρχισαν δουλειὰ, γιατί τότε ἐδόθη ἄδεια. Ἀπὸ τοὺσ πέντε βουτηχτᾶδεσ που ἔστων Ἀγιῶν Ἀποστόλων, εἶχε δὲ μὴνᾶ τοῦ Προφήτη Ἡλίου μπῆκε ὁ πρώτοσ γιὸσ του στὴ μηχανὴ Γερὸσ δὲν ἦταν γιὰ τέτοια δουλειὰ, οὔτε λογάριζε νά τὸν κινή βουτηχτῆ, μὰ ἦταν ἀνάγκη νά βροῦν τὰ ξένα λεπτὰ κι' ἡ δούλεψη ἦταν τιποτένια. Πέρασε ὁ Ὀκτωβριοσ που σκόλασε. Φουρτοῖνα γερὴ ἔφαγε στὸ πέλγαρο. Σ' ἕνα χρόνο τὰ μαλλιά του ἄπρισαν, πετοῖ καί κόκαλο ἀπόμεινε. Ὅταν ἔφτασε στὴν Ἰδρα βολὰ τὰ εἶδε τὸ νόμιμο εἶχε πάρει τὸν κατήφορον καί οἱ ξένοσ ἐμπόροι δὲν ἀγόραζαν καί κοντὰ σ' αὐτὰ εἶχε τὴ μωρομῶρα τῶν τοκιστᾶδων. Ἐνοιωθῶν πὼσ μὲ τὴ δούλεψη που εἶχε, τὰ μισὰ λεπτὰ ἔπιανε.

— Νά πούληθῆσ καί σὺ καί τὰ παιδιὰ σου νά μοῦ δώκετε τὸν παρὰ μου, ἔλεγε ὁ ἕνασ, δὲ δούλεψᾶ ἐγὼ γιὰ νά μοῦ τὰ φᾶτε ἐσεῖσ.

— Σὺν δὲν ἦσουνο ἱκανόσ νά μὴ μᾶσ ἐμπλεγεσ νά χᾶσουμε τὴν περιουσία μας.

Ἐβῶσε ὁ Θεὸσ καί πούλησε. Ἐμεινε μὲ τοὺσ τόκουσ, ἐννιά χιλιάδεσ δραχμέσ χρέοσ, τίς δὲ ἔκλεισε μὲ τὸ ναῦλο τοῦ καϊκιου. Γιὰ τὸ ὀπόλοιπον τοῦ κράτησαν τὰ χαρτιὰ τοῦ κακοῦ. Πέρασ' ἡ χεῖμῶνασ καί μὲ τὴν πρώτη ἀνοιχῃ ἀρχισαν νά διορθώνουν τὰ καίκια. Πῆρε ἀπόφασῃ καί μίλησε στουσ τοκιστᾶδεσ, τοὺσ βρῆκε μισῆσμένουσ νά τρᾶνε κάποιο τραπέζι ξένου ἐμπόρου, νά τοῦ δώκουν καινούργια ξεκίνησῃ νά φύγῃ νά δούλεψῃ, νά φέρῃ καί τὰ παλιά. Πολλὰ δὲν θὰ θελε γιατί εἶχε ἀπόφασῃ νά βάλῃ τὸν ἕνα γιὸ του βουτηχτῆ, ὁ ἄλλοσ θὰ μπαινε στὸ κολαοῦζο. Μὲ δέκα πέντε-δεκάξῃ χιλιάδεσ θὰ φευγε καί πρώτα ὁ Θεὸσ θὰ δούλευε.

(1) Προκαταβολέσ.

Φαίνεται πως ντράπηκαν τον ξένον άνθρωπο και του είπαν.

— Νά ιδούμε. Μπορεί να γίνει εύκολα.

Έκείνο το πρωί τον εκάλεσαν. Λαχτάρησε η καρδιά του. Βέβαια είχαν κάνει απόφαση να τον ξεκινήσουν. Τι διάβολο, αυτός ήταν που φερνε σωρὸ τὰ κατοστάρικα. Τὸς βρήκε μαζεμένους στὸ μεγάλο καφενεῖο.

— Ξέρεις, τοῦ μίλησε ὁ πρῶτος, βρέθηκε ἀγοραστής γιὰ τὸ καίκι. Κάνανε ἀπόφαση νὰ τὸ πουλήσουμε. Ἡ τιμὴ σὲ συμφέρει. Ἐξή χιλιάδες, μπορεῖ νὰ τίς κάνει ἕξη πεντακόσες, τί λές;

Δὲ μίλησε, κάτι τοῦ τριγγε τὸ λαϊμό. Συχνόπαιζε τὰ μάτια του νὰ μὴ φύγη κάποιος δάκρυ.

— Τί λές, τοῦ εἶπε πάλι, ἐμεῖς δὲν μπορούμε νὰ περιμένουμε. Ἐγὼ τουλάχιστον δὲν τὸ ἐννοῶ νὰ ζημιώνουμαι κ' ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ λεπτὰ.

— Μά, θάρρψε νὰ εἶπῃ, μὴ μοῦ εἶχατε εἰπῆ γιὰ καινούργια ξεκίνηση.

— Ἐίχαμε εἰπῆ γιὰ καινούργια ξεκίνηση, μὰ τὰ χρόνια εἶναι ζαβὰ καὶ χρειάζονται γερούς ἀνθρώπους καὶ σὺ τιάκισες πιά.

— Τὰ παιδιά μου...

— Τὰ παιδιά σου μποροῦν νὰ βρουν δουλειὰ καὶ σένα νὰ βοηθήσουν. Ἐπὶ τέλους καθένας κοιτάζει τὸ λογαριασμό του, ἔχει τοὺς δικούς του ἀνθρώπους καὶ ἐμεῖς θέλουμε τὸν παρὰ μας καὶ δὲ θὰ βρῆς καλύτερη περίσταση. Τὸ καίκι σου στὴν Πόλη νὰ πᾶς ἕξη πεντακόσες δὲν τίς βρίσκεις. Ἐμεῖς θὰ σ' ἐξοφλήσουμε καὶ σοῦ χαρίζουμε ὅ,τι μένουν. Τί λές;

— Σὰς εὐχαριστῶ. Νοικοκυρεῖς εἴσατε.

Σὲ λίγο τὸν κάλεσαν στὸ συμβολαιογραφεῖο νὰ ὑπογράψῃ τὸ πουλητήριο. Παράδωσε τὸ κλειδί τοῦ καικοῦ, παράγγειλε στὰ παιδιά νὰ παραδώσουν τὰ πράγματα καὶ αὐτὸς ἐπῆγε καὶ κάθησε ἀπέναντι στὸ καίκι, σὲ κάποια ταβέρνα. Ἦθελε νὰ τὸ καμαρώσῃ, νὰ τὸ χορτάσῃ, νὰ τὸ ἀποχαιρέτῃ. Ἐίκοσι χρόνων συντρόφι του. Σὲ λίγο εἶδε τὸ νέο καπετάνιο ν' ἀνέβῃ ἀπάνω καὶ ἐνὰ σηκώσῃ τὴν παντιέρα. Τότε τοῦ φούτκωσε τὸ στήθος καὶ χέκκοις κόμπος ἐσάθη στὸ λαϊμό.

— Παιδί, μισὴ ὄκα κρασί!

Μόνος του καθὼς ἦταν τὸ τρέβηξε ὄλο καὶ παράγγειλε δεύτερο, τρίτο.

Ὅταν εἶδε τὰ παιδιά του ν' ἄφήνουν τὸ καίκι, τὰ μάτια του πλημμύρησαν δάκρυα, σήκωσε τὸ ποτήρι γεμάτο κρασί καὶ φώναξε.

— Πάντα καταδόδιο. Νίκο, φώνηξε νέρθουν τὰ βιολιά.

Ἦδρα, Ἀπρίλης 1905.

ΜΗΤΕΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πόλη 20 τοῦ Ἀπρίλη 1905

Ἀγαπητέ μου φίλε,

Πρὶν ἀπ' τὸ περασμένο μου γράμμα εἶχα στείλει ἕνα ἄλλο, τὸ ὁποῖον, φαίνεται, δὲν ἔλαβες. Μὰ δὲν πειράζει. Ἴσως ἀργότερα σοῦ πῶ μερικὰ ἀπ' ὅσα ἔγραφα τότες.

Ἄς εἶναι. Τώρα τὸ ζήτημα εἶναι γιὰ κείνα ποὺ τόλμησες νὰ μοῦ ἀπαντήσης. Ξαφνικὸ μοῦ ἦρτε. Ἀκόμα δὲν μπορῶ νὰ τὸ χωνέψω κι οὔτε μέρχεται νὰ τὸ πιστέψω ὀλότελα. Πέφτω, σηκώνουμαι, προσπαθῶ νὰ διώξω τὸ κακὸ ὄνειρο ποὺ μὲ παιδεύει σὰ βραχνᾶς, μὰ τίποτα δὲν καταρθῶνω. Πάντα ἡ ἐπανάσταση, ποὺ καλοσκάνισης μὲς' τὸ κεφάλι σου, τὸ ἄλλοτε τόσο εἰρηνικὸ, προβάλλει μπροστὰ μου καὶ μὲ πεθαίνει. Βλέπω ὅλα τὰ παλαιὰ στοιχεῖα σὰν γεροντάκια μὲ μακριὰ καὶ κάτασπρα γένεια, μὲ τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ τὴν εὐγένεια ζουγραφισμένη στὸ πρόσωπό τους τὸ ἀγαθὸ, νὰ παλαίβουν λυσσασμένα μὲ κάτι καινούργια πλάσματα, ποὺ σὰν μανιτάρια φύτρωσαν θαρρεῖς ἀπροσκάλεστα ἀνάμεσα σὰ λουλούδια. Καὶ βλέπω τὰ γεροντάκια νὰ πέφτουν μέσα στὸ νοῦ σου, νὰ γκομαχούνε, νὰ σωριάζονται ἀκατάπαυτα, κι ἀπάνου στὰ μισοσκοτωμένα κορμιά τους νὰ πλώνονται κάτι σημαῖες τριχωτές, βαμμένες

στὸ αἷμα τῆς ἀφτερῆς δόξας, ποὺ γιὰ πάντα φτέρουγισε ἀπ' τοῦ μυαλοῦ σου τὸ θρόνο. Κ' ὕστερα ἀπ' τὴ μάχη κάτι σάτυροι νὰ ξετροπώνουν καὶ νὰ γελοῦν μὲ τῶν παθῶν μου τὸν τάραχο...

Νὰ τί μ' ἔκαμε τὸ γράμμα σου. Ποῖος νὰ μοῦ τῶλεγε, καλέ μου φίλε, ὅτι τὸ μικρόβιο θῆβρισκε τόσο γλήγορα ἔδαφος γονιμοποίησης σὲ ἄνθρωπο σὰν κι ἐσένα, μὲ τέτιο χαρακτήρα καὶ παρελλόν; Νὰ σοῦ θυμίσω τὴν περασμένη ζωὴ μας, τὴ σχολικὴ; Νὰ σοῦ θυμίσω τὰ δάκρυα ποὺ ἔχυνες ἀπὸ συγκίνηση σὰν διαβάζεις τῶν ἀρχαίων τὰ ἔργα καὶ συνομιλοῦσες μαζί τους; Νὰ σοῦ θυμίσω τοὺς ὄρκους, ποὺ ἀμέτρητες φορές ὀρκίσθηκες στῶν προγόνων τὸ ὄνομα, νὰ μὴν προδώσῃς ποτὲ τὴν ἀγία παρακαταθήκη ποὺ τώρα καὶ τρεῖς χιλιάδες χρόνια μᾶς παρέδωκαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδας, οἱ Πελασγοί; Ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος ποὺ ἔγραφες τίς συνθέσεις σου σὲ Θουκυδίδειο ὕφος καὶ στιχουργοῦσες μὲ διθυράμβους καὶ λαμβικούς σὲ κάθε δασκάλου μνημόσυνο; Ἐσὺ εἶσαι κείνος ποῦλεγε, ὅτι γλώσσα ἄλλη στὸν κόσμον δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἐξὸν ἀπὸ τὴν ἀρχαία μας, ὅτι θὰ νῆλθη μέρᾳ ἢ Ἐβρώπη ὅλη, ἀποκηρύχοντας τὴν βαρβαρότητά της, αὐτὴν νὰ παραδεχτῆ καὶ νὰ προσκυνήσῃ; Ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο ἐπρόβλεπα τὸν δεύτερο Κορκοῦ μας, τὴ δεύτερη καὶ τελειωτικὴ νίκη κατὰ τοῦ χυδαῖσμου; Μὰ τί νὰ σοῦ τὰ λέω; Ἐσὺ ξεφωνίζεις νὰ σ' ἀκούσῃ ὁ κόσμος ὅλος ὅτι ἐλπίδα πιά γυρισμοῦ στὶς πρῶτες ἄρχες νὰ μὴν τρέφουμε. Ὅσες φορές διαβάσω τὰ λόγια τούτα θαρρῶ καὶ μιλῶ μὲ ἄνθρωπο, ποὺ σκοπέβει νὰ πῆσῃ στὴ θάλασσα. Καὶ δὲν εἶσαι σὲ καλύτερη θέση τέτιου ἀνθρώπου. Μὴ γελιέσαι.

Σὰν πῆγες νὰ κατοικήσῃς στὴν Ἀθήνα ἔμαθα ἄκρες-μέσες πὼς ἡ αἴρεση κατάρθωσε νὰ σὲ κλονίσῃ. Καὶ λυπήθηκα ὅτι τὸ κλίμα ἐκεῖνο ἔχει τὴν ὀλέθρια αὐτὴν ἐπίδραση σ' ὅσους ἀποφασίζουν νὰ φύγουν ἀπ' τὴν ἐστία τῶν φῶτων καὶ νὰ μετοικοῦν στὴ χώρα ἀπὸ μόνον γαϊδάρους τρέφει τώρα κατὰ τὸν ὑπαιθρο ἐκεῖνον ποιητῆ.

Μὰ εἶπα πάλι, γιὰ νὰ παρηγορηθῶ, ὅτι γλήγορα θὰ μετανιώσῃς, καὶ μ' αὐτὴν τὴν πεποίθηση ἄρχισα νὰ σοῦ γράφω καὶ μιὰν ὥρα ἀρχήτερα νὰ σὲ ξαναφέρω στὴ μάντρα, ἀπ' τὴν ὁποία πλανήθηκες. Γι' αὐτὸ προτίμησα νὰ σοῦ διηγούμαι ἤσυχα καὶ μὲ τὴ σειρά, ὅσο τὸ δυνατὸ χρονολογικὰ, ὅλης τῆς πνευματικῆς μας κίνησης τὴν πορεία. Ἀπ' αὐτὰ, ἐξὸν ποὺ θὰ λάβεις ἀφορμὴ νὰ θαυμάζεις μὲ τί τρόπον δένουμε καὶ λύνουμε τὰ διάφορα ζητήματα, θὰ φώτιζες τὸ νοῦ σου βαθμηδὸν καὶ θὰ μοῦ χρεωστοῦσες καὶ χάρη.

Μὰ τὸ γράμμα σου, ἐξὸν ποὺ ἔδειχνε τὴ δική σου ἐπανάσταση, ἦταν πεπρωμένο νάναστατώσῃ καὶ τὸ δικό μου κεφάλι. Ἡ σειρά τῶν σκέψεων ἐπαθε διατάραξη. Κι ἀπ' ἐκεῖ ποὺ ἤμουν ἐλεύθερος στὴν ἐκλογή καὶ στὴν ἐκθεση τῶν διανοημάτων, τώρα μὲ σκλαβώνεις. Μὲ ἀναγκάζεις νὰ κολουθῶ τὴ διάσωσή σου καὶ μὲ περιορίζεις στὸ στενὸ κύκλο τῶν δικῶν σου συλλογισμῶν.

Δὲν εἶμαι ἄνθρωπος ἐγὼ ποὺ δέχεται ὅλα αὐτὰ ἀγογγύστως. Μὰ ἔλα ποὺ εἶσαι φίλος μου, καὶ σὰν τέτιο πρέπει νὰ σὲ ἀκούσω. Ἐλα ποὺ εἶμαι ἀντιπρόσωπος τῆς ἰδέας, τὴν ὁποία ἀποκυρήξες, καὶ πρέπει νὰ σὲ μεταπεισῶ.

Πρὶν ὅμως καταπιαστῶ τὴν ἀναίρεση ὄλων ἐκείνων τῶν παραδοξολογιῶν σου χρέος μου θεωρῶ νὰ σοῦ θυμίσω ὅτι ἐγὼ, γερός μελετητῆς τῆς γλωσσολογίας, τὰ ἐπιχειρήματά μου δὲν θὰ τὰ ξεφουρνίζω ἀπ' τὰ σύννεφα μέσα, καθὼς κάμετε ἐσεῖς. Θάχω βάση τῶν λόγων μου ὅλα ὅσα γράφηκαν γιὰ τὸ ζήτημα καὶ ἄλλοῦ μὲν, ἀλλὰ προπάντων ἐδῶ στὴν Πύλη, ἢ ὁποῖα, εἶναι τώρα ἀκρετὸς καιρὸς, ἀπόκτησε τὸν ἐπι-

ζηλο βαθμὸ τοῦ ἀφωσιωμένου ὑπασιιστῆ τῆς Καθαρέουσας καὶ μερικὰ περὶ σῆμα ἀδαμαντοκόλλητα γιὰ βραβεῖο τοῦ ἀξιώματος.

Ὅτι αὐτὴ ἡ ἀψήλη ἐχτίμηση εἶναι εὐστοχη καὶ δίκαια δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, κοῦ ἐμεῖς οἱ Πολῖτες, κατὰ τὴν ρητὴ τοῦ ἀγαπημένου μας «Ταχυδρόμου» ἡμολογία, «διαφόρων λόγων ἐνεκα, συνειθίσαιμεν καὶ νὰ κρίνομε καὶ νὰ αἰσθανώμεθα θυγέστερον». Δὲν ξέρω τί θὰ ἀπαντοῦσες σὲ μιὰ τέτια μαρτυρία. Μὰ πρόσεξε ποὺ θὰ στηρίξῃς τοὺς λόγους σου. Γιατὶ πύργοι στὸν ἀέρα δὲν μ' ἀρέσουν καὶ πολὺ φοβοῦμαι νὰ κατοικῶ σὲ παλάτια, ποὺ οἱ ὅμοιοι σοῦ προσπαθοῦν νὰ χτίσουν αὐτῆς θάλασσας ἐπάνω τὰ νερά» κατὰ τὸν Ψυχᾶρη σας.

Γιὰ σου
ΔΑΜΠΝΑΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ἐπουργός Ἐσωτερικῶν ὁ Θ. Π. Ντεληγιάννης

Στοιχωμοί. Ἀθήνα 2, Θουρία, 1, Πάτρα 1, Βοδενά 1, Αἰτωλικὸ 1.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 14, Περαιάς 9, Ἐπαρχίης 6.

Κλεψές. Ἀθήνα 17, Περαιάς 8, Ἐπαρχίης 11.

Ἀπαγωγές. Ἀθήνα 1, Τρίκαλα 1.

Ο, ΤΙ ⊗ ΕΛΕΤΕ

Μὰ σπουδαία εἰδηση γιὰ τοὺς πατριώτες. Ὁ Παπαδιαμάντης πῆρε πεντακόσων ρούβλια ἀπὸ τὸν Ποποδονότσεφ γιὰ νὰ γράψῃ στὴ δημοτικὴ τὸ ὄραιο δῆγημά του ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα.

— Ἀντίο φτώχεια λοιπὸν καὶ νὰ μᾶς γράψῃ κι ἄλλα. Μ' ὄλα τὰ φοβερὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου της, περισσεύουν πάντα ρούβλια στὴ Ρωσία καὶ γιὰ τοὺς δημοτικιστάδες μας!

— Ὁ Κουρούπης, μαθίνομε, ἐτοιμάζει κάπιο μεγάλο καὶ τρομερὸ λεξικὸ τῆς Δ η μ ο τ ι κ ῆ ς γλώσσας!

— Τὸ λέει Ὁ κ ε α ν ὸ. Ἄν τῶλεγε «Θάλασσα» ἔβταν καλύτερος καὶ σωστότερος ὁ τίτλος γιὰτὶ κάπιο θαλάσσωμα μᾶς μυρίζεται.

— Γιωματὴ ζωὴ κι ὁμορφιὰ ἢ μετάφραση τοῦ «Ναύτη» τοῦ Τερτί ποὺ παίχτηκε τὴν περασμένη βδομάδα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο.

— Τὴν ἔκανε ἡ κ. Ἐλένη Τριγγέτα κι ἂ λείπανε λίγες, μὰ πολὺ λίγες, λέξεις σχολαστικῆς ἀπ' αὐτὴν, ἢ μετάφραση ἔβταν τέλεια δημοτικὴ.

— Νὰ μᾶς δώσει κι ἄλλα τέτια ὁμορφα ἔργα ἡ κ. Τριγγέτα, ἀφοῦ τὰπόδεις πὼς ξέρει νὰ μεταφράζῃ μὲ γούστο καὶ μ' ἀσθημα.

— Μέσα σὰ κάλλυθα ποὺ μ' ἀπτοχερὰ μοίρασε τὸ Δημοτικὸ μας συμβούλιο, μονάχα ὁ φτωχὸς ὁ κ. Νέης δὲν πῆρε πεντάρια γιὰ τίς «Ἀτθίδες» του.

— Κακὸ αὐτό! Φταῖει ὅμως κι ὁ μελισταγάστατος ποιητῆς ποὺ δὲν τὸ σκέφτηκε νὰ περάσει μέσα σὲ μαρτυρολόγιο τῶν «Ἀτθίδων» του καὶ τίς κυρίως μερικῶν δημοτικῶν Σρμβούλων. Ἡ ἀναφορὰ του τότε θὰ γινότανε δεχτῆ μ' ἐνθοκοιασμό.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μαρτζ. Κέρκυρα. Λάβαμε τὴ συντροφὴ καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε.—κ. Ἀχ. Γ. Ψ. Μεγάλο τὸ θέμα καὶ γι' αὐτὸ ἤθελε περισσότερὴ δουλειά. Δοκίμασε σ' ἄλλα καὶ θὰ πτύχεις.—κ. Κ. Παπαθ. Βελεστίνο. Σὰς στείλαμε χτῆς «Ἰλιάδα» τοῦ Πάλλη καὶ τῆ ἄλλο βιβλίο. Πληροφορεῖστε μας, παρακαλοῦμε, τὴν παραλαβὴ τους.—κ. Δάμπη Μαρά. Πολὺ μᾶς ἀρεσε τὸ κριτικὸ σας σημεῖωμα καὶ θὰν τὸ δημοσιέψουμε, ἴσως στῆ ἄλλο φύλλο. Νὰ μᾶς στέλνετε τέτια καὶ θὰν τὰ δημοσιεύουμε μ' εὐχαρίστηση.—κ. Ε. Στουρ. Καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὴν τεχντροπία Κι μ ω ν ἱ ζ ε τ ε παρπολὺ καὶ γι' αὐτὸ ληπούμασε ποὺ δὲ μποροῦμε, μ' ὄλη τὴν καλὴ μας διάθεση, νὰ δημοσιέψουμε τὸ ἔργο σας,